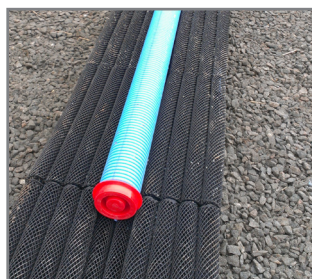

Bra att veta om enskilt avlopp

Du har säkert många frågor nu. Vi ska försöka reda ut de flesta åt dig och det finns mer information, filmer och bilder på vår webbplats.

Den här broschyren innehåller information för dig som troligen behöver bygga en ny eller förbättra din enskilda avloppsanläggning.

Här får du veta mer om vilka reningskrav som lagen ställer, hur det går till att ansöka om tillstånd, vad det kostar och vilket ansvar du har som fastighetsägare.

MILJÖSAMVERKAN
ÖSTRA SKARABORG

BESÖKSADRESS
Hertig Johans torg 2
Skövde

TELEFON
0500-49 36 30

E-POST
info@miljoskaraborg.se

WEBBPLATS
www.miljoskaraborg.se

Svar på de absolut vanligaste frågorna

NEJ - en stenkista är inte en godtagbar avloppsanläggning. Leds ditt avloppsvatten till en stenkista måste du anlägga något annat.

NEJ - det räcker inte med en trekammarbrunn/slamavskiljare för att rena avloppsvattnet, även om det bara rör sig om diskvatten. Har du inte något mer reningssteg måste du anlägga det.

NEJ - bara för att vattnet försvinner när du spolrar så betyder det inte att ditt avlopp fungerar perfekt. Det sker ingen rening i ditt avloppsrör...

JA - det är du som fastighetsägare som måste betala för vårt arbete, övriga skattebetalare vill inte betala för att vi tittar på ditt avlopp.

JA - du måste ha ett godtagbart avlopp eller en annan godtagbar lösning för ditt fritidshus även om du bara är där några dagar per år.

Fler vanliga frågor och svar finns i slutet av den här foldern.

Varför ska du rena ditt avloppsvatten?

I Sverige har ca 10 procent av befolkningen enskilt avlopp, det vill säga ansvarar själva för rening av sitt avloppsvatten. Trots detta släpper dessa avlopp ut lika mycket övergödande ämnen (till exempel kväve och fosfor) som alla kommunala reningsverk gör tillsammans

Avloppsvatten som inte renas tillräckligt kan förorena vårt dricksvatten och på så sätt sprida sjukdomar. Övergödning leder till algbloomning och igenväxta sjöar.

Krav på enskilda avloppsanläggningar

Alla enskilda avloppsanordningar ska uppfylla kraven för normal eller hög skyddsnivå, enligt Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanläggningar.

Vid *normal skyddsnivå* ska avloppsanläggningen minska fosforhalten i avloppsvattnet med minst 70 procent och minska de organiska ämnena i vattnet med minst 90 procent.

Vid *hög skyddsnivå* ökar reningskraven. Fosforhalten ska minska med 90 procent och dessutom ska minst 50 procent av kvävet i avloppsvattnet tas bort. De organiska ämnena ska fortfarande renas till minst 90 procent.

Vi gör en provning i varje enskilt fall av vilken skyddsnivå som ska gälla.

Vilka krav ställs på dig som fastighetsägare?

Som fastighetsägare är det du som ansvarar för att:

- välja en avloppsanläggning som renar avloppsvattnet tillräckligt bra
- skicka in en fullständigt ifylld ansökan eller anmälan
- se till att avloppsanläggningen byggs enligt tillstånd

Om avloppsanläggningen efter att du byggt den, inte fungerar som det var tänkt, kommer vi att rikta krav till dig och inte till din entreprenör.

Det är du som använder avloppsanläggningen eller är fastighetsägare som är skyldig att kontrollera och sköta om din avloppsanläggning under hela dess livslängd, så att det inte uppstår olägenhet för människor eller miljön.

Vad gör en slamavskiljare/trekammarbrunn?

I slamavskiljaren samlas de grövre partiklarna, till exempel toapapper och bajs. En traditionell slamavskiljare för både toalettvattnet och bad-, disk- och tvättvattnet ska ha tre fack och kallas också trekammarbrunn. Det finns nyare slamavskiljare som har ett annat utseende. Men de fungerar på liknande sätt.

I den första kammaren sjunker de grova partiklarna till botten. I de två nästkommande kamrarna ska i princip inget slam finnas. Framför allt i den tredje kammaren ska det inte finnas något slam.

Ibland kan du behålla din befintliga slamavskiljare även om du behöver göra om ditt efterföljande reningssteg. För att slamavskiljaren ska vara godtagbar krävs att den är hel, både i mellanväggar och i ytterväggar. Den ska vara tätad, så att inte markvattnet kan tränga in. Det ska finnas ett T-rör som är helt. Våtvolymen i slamavskiljaren måste vara minst 2 000 liter per påkopplat hushåll med wc. Om det enbart är bdt-vatten påkopplat så är 900 liter den minsta godkända volymen.

Mellanväggarna i slamavskiljaren är viktiga

Mellanväggarna ska vara hela och bestå av ett hållbart material. Med en skadad mellanvägg finns risk att avskiljningen mellan kamrarna inte fungerar och att efterföljande reningssteg sätts igen. Det är viktigt att mellanväggarna är rena och torra. Smutsiga och fuktiga mellanväggar är tecken på att avloppet någon gång har svämmat över. Det beror ofta på att den efterföljande reningen är igensatt.

Slamavskiljaren ska uppfylla gällande standard

Din entreprenör kan oftast hjälpa dig att reda ut om din befintliga slamavskiljare uppfyller kraven eller om den behöver bytas ut. Är det osäkert så tittar vi på den när vi gör vårt platsbesök.

T-rör ska finnas

En av de viktigaste detaljerna på en slamavskiljare är t-röret. Det sitter på utloppet i slamavskiljaren och förhindrar att flytslam kommer ut i den efterföljande infiltrationen eller markbädden. Röret har vanligen en öppning upptill och en nedtill. Den nedre delen av röret ska vara 30 cm under spillvattenytan.

Bilderna visar några olika typer av slamavskiljare.

Efterföljande reningssteg – till exempel infiltration, markbädd eller minireningsverk

Naturvårdsverkets faktablad 8147 och Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd 2016:17 innehåller detaljerade regler kring hur avloppsanläggningar ska byggas och hur mycket de ska rena. Dessa regelsamlingar, eller utdrag ur dem, kan du hitta på www.naturvardsverket.se och på www.havochvatten.se

Om du inte har något efterföljande reningssteg efter din slamavskiljare behöver du göra något åt det. Många äldre fastigheter leder avloppsvattnet till en stenkista. Det räcker tyvärr inte, en stenkista låter orenat avloppsvatten rinna ner i grundvattnet, som i många fall är vår viktigaste dricksvattenkälla. Det finns flera olika lösningar för att ta hand om avloppsvattnet, välj den som passar dig bäst.

Infiltration – när marken släpper igenom vatten

I en infiltrationsanläggning fördelas avloppsvattnet genom spridningsledningar som ligger i ett lager makadam. Reningen sker med hjälp av mikroorganismer. Därefter renas avloppsvattnet ytterligare genom att det infiltrerar ut i de naturliga jordlagren och sprids via marken till grundvattnet.

Det är viktigt att infiltrationsanläggningen finns på ett tillräckligt stort avstånd från grundvatten, vattentäkter och berg. Om man har nära till grundvatten kan man behöva höja upp sin infiltrationsbädd för att få tillräckligt stort avstånd. Då kan avloppsanläggningen se ut som en kulle, eller ”limpa” i trädgården.

I en standardbädd för ett hushåll är oftast grusbädden minst 30 m² och det finns två spridarledningar som var för sig är 15 meter långa.

Markbädd – när marken inte släpper igenom vatten

En markbädd fungerar på liknande sätt som en infiltrationsanläggning. Skillnaden är att det reade avloppsvattnet samlas upp i en dräneringsledning som leder bort vattnet. Till en markbädd behöver det finnas en kompletterande fosforrening för att den ska nå kraven för normal skyddsnivå.

Bild på en infiltrationsanläggning.

Bild på prefabricerade moduler.

Prefabricerade biomoduler

Vill du ha en traditionell infiltration eller markbädd men har ont om plats kan du använda prefabricerade biomoduler. Det finns många olika typer och fabrikat på marknaden. Det som är gemensamt för dem är att de används för biologisk rening av avloppsvattnet och de kräver inte tillgång till elström. Oftast tar upp tar de lite mindre yta i trädgården. Det går att använda moduler för att anlägga infiltration eller markbäddar samt som efterpolering till minireningsverk.

Minireningsverk

I ett minireningsverk sker reningen av avloppsvattnet i ett slutet system. Efter reningsverket leds vattnet vidare till en efterpolering som vanligen är markbaserad. Det är ofta bakterier och smittämnen som behöver renas ytterligare. Vi ställer krav på att minireningsverk ska vara testade enligt gällande EU-standard och servas regelbundet av en sakkunnig person.

Det är viktigt att vi får tillgång till all information vi behöver. Det är bra att du i samband med ansökan skickar med produktbladen för minireningsverket. Ibland kräver vi att du anlägger någon typ av efterbehandling efter minireningsverket, för att rena avloppsvattnet ytterligare från kväve och smittämnen. Ett minireningsverk tar oftast mindre plats i trädgården än en infiltrationsanläggning men kräver lite mer skötsel.

Kommunalt eller gemensamt avlopp

Vill du ansluta din fastighet till det kommunala avlopps nätet?
Eller hitta en avloppslösning tillsammans med dina grannar?

Då kan du kontakta VA-rådgivaren, som är en gemensam tjänst mellan Miljösamverkan östra Skaraborg och kommunerna Falköping, Hjo, Karlsborg, Skövde samt Tibro. Rådgivning och information är opartisk, kostnadsfri och tillgänglig för dig som behöver hitta en lösning för ditt och dina grannars avlopp.

Sluten tank

Generellt sett vill man undvika slutna tankar eftersom tömningen med stora fordon genererar mycket avgaser och andra utsläpp med negativ miljöpåverkan.

För att du ska kunna behålla din slutna tank behöver flera villkor vara uppfyllda. Tanken måste vara tät och den ska ha nivåmätare eller larm så att du kan ha kontroll på att den inte blir överfull. Du kan behöva provtrycka tanken för att försäkra dig om att den är tät. Äldre ”slutna tankar” som består av betongringar och som täcks med ett betonglock kan inte täthetsprovas och är därför svåra att få godkända. Om du vet med dig att du inte ska bo i huset under några veckors tid kan du rengöra tanken och fylla den med rent vatten. Om vattenytan då förändras är den inte tät.

Till en sluten tank ska normalt endast ditt wc-avlopp ledas. Om du också låter bdt-vattnet gå till den tanken kan det krävas att du separerar de olika avloppen.

Torrtoa

Om du har en torr toalettlösning, till exempel ett utedass, mulltoa eller en förbränningstoilet så behöver du oftast bara komplettera med en lösning för ditt BDT-vatten. Du behöver vanligen tala om för oss vilken lösning du har och hur du tar hand om restavfallet. Har du ett latrinabonnemang hos AÖS vill vi se en faktura, om du tar hand om avfallet själv behöver du ansöka om ”eget omhändertagande”. Vi har en separat folder om torra toaletter och eget omhändertagande, kontakta oss så skickar vi den till dig.

Bara BDT - alltså bad-, disk-, och tvättvatten

Om du har ett mycket litet BDT-utsläpp och du sprider ut det direkt ovanpå markytan på din tomt (till exempel utedisk vid ett fritidshus) behöver du inte bygga någon särskild anläggning för att ta hand om det vattnet. Variera var du sprider vattnet så att växtligheten kan ta upp alla näringsämnen.

Om du leder ner avloppsvattnet under markytan, till en stenkista eller liknande, då kan du behöva anlägga ett bdt-avlopp eller ändra lösning. Har du en diskho

inomhus men inte vill uppdatera med en avloppsanläggning kan du ställa en hink eller liknande inunder som du kan bära ut och tömma utanför huset. Vi kommer vilja att du dokumenterar och visar din lösning för oss.

Anlägga en BDT-anläggning

En godtagbar avloppsanläggning för BDT-vatten kan göras på många olika sätt. Den kan till exempel innehålla en slamavskiljare om minst 900 liter följt av en mindre infiltrationsbädd eller ett gravattenfilter.

I första fallet granskar och bedömer vi den enligt samma princip som en anläggning med WC. I det senare fallet behöver vi få mer skriftlig information till exempel ett produktblad.

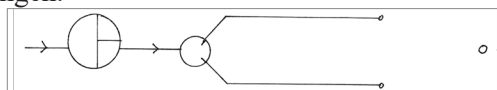
Provgrop, jordprover och grundvattenrör

När du ska bygga en markbaserad anläggning behöver du veta var den högsta grundvattennivån finns. Om grundvatten kommer in i anläggningen kan den förstöras och då blir det stopp i avloppet. Det ska vara minst 1,5 meter mellan spridarledningarna och den högsta grundvattennivån.

Var och hur ska du sätta ner grundvattenröret?

För att kunna mäta grundvattennivån behöver du sätta ned ett grundvattenrör. Röret ska placeras 5-10 meter från den planerade avloppsanläggningen, på samma topografiska nivå (samma markhöjd) som den tänkta avloppsanläggningen.

Skiss av en avloppsanläggning.

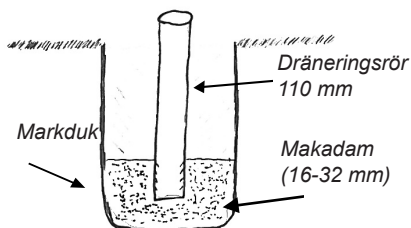
Här är grundvattenröret.

Gropen där du sätter ner röret ska vara minst 2,5 meter djup. Ungefär 0,5 meter av röret ska sticka upp över markytan. Rörets diameter ska vara minst 110 mm. Det går bra att använda ett dräneringsrör. Botten på gropen fyller du med makadam/singel. Ovanpå makadamen lägger du ett avskiljande skikt, till exempel markduk.

När röret är på plats och du tagit ut jordprover kan du fylla igen gropen.

Vänta en vecka innan du mäter första gången. Därefter är det bra om du mäter grundvattennivån regelbundet, särskilt under oktober till april.

Skiss över gropen.

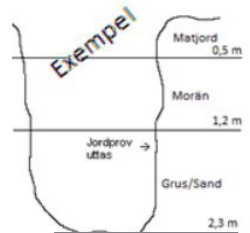

Jordprov för att ta reda på markförhållandena

I samband med att du gräver gropen för grundvattenröret ska du eller entreprenören ta ut jordprover. Ta ut proverna där botten på den tänkta infiltrationen ska möta befintliga jordmassor. Ta gärna ut tre prover på flera nivåer så att du får en uppfattning om variationen i markens genomsläpplighet.

Jordproverna använder du eller entreprenören för att göra ett så kallat perkolationstest eller en siktanalys. De här uppgifterna behöver du för att kunna avgöra om du kan infiltrera vattnet i marken och hur stor anläggning du behöver göra.

Innan du fyller igen gropen ska du dokumentera markprofilen och de olika skiktens tjocklek. Det kan du göra genom att rita en profil över gropen så att de olika jordlagren, till exempel matjord, sand, lera eller morän framgår tydligt. Mät de olika lagren och ange på skissen hur tjocka de är.

Vad är ett perkolationstest?

Perkolationstestet används för att räkna ut det så kallade LTAR-värdet (Long Term Acceptance Rate). Det beskriver markens förmåga att ta emot avloppsvatten över tid. Detta värde används för att räkna ut hur stor avloppsanläggningen behöver vara. Perkolationstestet görs i speciella rör.

Vad är en siktanalys?

Ett alternativ till perkolationstest är att göra en siktanalys.

Siktanalys gör man för att bestämma markens kornfördelningskurva (siktkurva). Siktanalysen görs i regel på ett laboratorium.

Om du väljer en avloppslösning där det inte ingår någon markbaserad anläggning (till exempel vissa reningsverk) så behöver du inte sätta ner något grundvattenrör eller ta ut jordprover.

Du måste ansöka eller anmäla innan du börjar!

För att få bygga en avloppsanläggning, dit en vattentoalett ska anslutas, måste du först ha ett tillstånd enligt miljöbalken. Det ansöker du om hos oss. Om du inte ska ansluta en vattentoalett, utan bara rena vatten från bad-, disk och tvätt, så kallat BDT-vatten, räcker det med en anmälan.

E-tjänster och blanketter för att ansöka om tillstånd eller anmäla en avloppsanläggning finns vår webbplats. Det finns även möjlighet att skapa en situationsplan/karta för din fastighet som du kan använda till din anläggningskiss. Kontakta kundtjänst om du behöver få en pappersblankett skickad till dig.

Diplomerade entreprenörer

Du får anlita vem som helst som är sakkunnig eller gräva själv om du är van vid att anlägga avlopp. Vissa entreprenörer har vidareutbildat sig och gått särskilda kurser om bland annat mark och vatten. På vår webbplats finns en lista över de diplomerade entreprenörer vi känner till som arbetar i vårt område.

Minsta avstånd vid val av plats för ny avloppsanläggning

- minst 50 meter till omgivande vattentäkter.
- minst 10 meter till dike eller vattendrag.
- minst 5 meter från din utsläppspunkt till väg eller fastighetsgräns. Är det mindre än 5 meter till fastighetsgräns krävs godkännande från din granne.
- minst 10 meter från din slamavskiljare till ditt bostadshus.

Markupplåtelse, grannintyg och servitut

Om du ska bygga anläggningen på någon annans mark så behöver vi en kopia på ett servitut eller ett skriftligt intyg från markägaren. Du bifogar det med ansökan eller anmälan. Det är viktigt att intyget är undertecknat av båda parter.

Om utsläppspunkten för din avloppsanläggning är tänkt att placeras närmare än fem meter från fastighetsgränsen behöver vi ett godkännande från din granne, meddela därför kontaktuppgifter till berörda grannar.

Vad kostar det?

Det är många faktorer som påverkar kostnaden för en ny avloppsanläggning, bland annat vad du har för förutsättningar på din fastighet och hur lättskött du önskar att din anläggning ska vara. Det kan vara en god idé att be om förslag på lösningar och prisuppgifter från flera entreprenörer som kanske arbetar med olika typer av produkter. Webbplatsen avloppsguiden anger att en enskild avloppsanläggning kostar mellan 70 000-100 000 kronor.

Avgiften för att ansöka om tillstånd för 2021 är 5 265 kronor.

Har våra handläggare lagt ned arbete i form av preliminär bedömning eller gjort en inspektion hos dig innan din ansökan så tillkommer avgifter för det.

Personer med kommunalt VA betalar för sitt vatten och avlopp i mindre portioner hela tiden. Antingen inbakad i hyran eller som en avgift till kommunen. När du har ansvar för ditt eget avlopp så har du istället en större utgift när det är dags att uppdatera anläggningen. Det behöver du budgetera för och kanske spara till.

Många banker brukar bevilja lån för att uppdatera fastighetens avloppsanläggning. Det går i de flesta fall att ansöka om **ROT-avdrag** för att anlägga avlopp.

Så här går det till att få ett tillstånd för en avloppsanläggning

1. Du och/eller din entreprenör tar fram olika förslag till lösning. En diplomerad entreprenör kan ge dig förslag på anläggningar som passar på platsen utifrån dina förutsättningar.
2. Du värderar förslagen. Du bestämmer dig för vilket förslag du vill satsa på och vilken entreprenör du eventuellt ska anlita.
3. Du eller din entreprenör sätter ner ett grundvattenrör samt tar ut och analyserar jordprover.
4. När du har alla uppgifter du behöver så ansöker du om tillstånd i e-tjänsten eller på en blankett. Glöm inte eventuella servitut eller intyg samt anläggningsskiss och situationsplan.
5. Vi tar emot din ansökan och granskar att den är fullständigt ifylld. Vi begär kompletteringar om något fattas. Vi planerar sedan för en effektiv rutt inför besöken hos dig och dina grannar.
6. Vi gör ett besök på platsen. Du måste inte vara hemma, men du och/eller din entreprenör får gärna vara med om du vill. Vi mäter bland annat i grundvattenröret, tittar på omgivningarna och bedömer om underlaget i ansökan är tillräckligt för att vi ska kunna ge dig tillstånd.
7. Om alla miljö- och hälsoskyddskrav är uppfyllda beslutar vi om tillstånd för att anlägga avloppet. Om det saknas någon uppgift ber vi om kompletteringar från dig. Vi beslutar om tillstånd när vi har tillräckligt underlag.
8. Du eller din entreprenör anlägger avloppsanläggningen. Anläggningen ska vara påbörjad inom två år från det att tillståndet är skrivet. När anläggningen är klar skickar du eller din entreprenör in ett intyg att avloppet är byggt enligt tillståndet. Det är enkelt att göra i vår e-tjänst.
9. Om du har anlitat en entreprenör som inte är diplomerad gör vi ett besök på platsen efter cirka två år för att se att anläggningen är byggd enligt tillstånd.

Du kan få förbud att använda din gamla avloppsanläggning

Om du inte ansöker om att förnya din avloppsanläggning trots att du fått brev om att du behöver göra åtgärder kommer miljönämnden överväga att förbjuda dig att släppa ut avloppsvatten från den dåliga avloppsanläggningen. Då har du 1-3 år på dig att ordna till din avloppsanläggning så att den uppfyller kraven.

Miljönämnden kan senare förena förbudet med ett vitesbelopp.

Vanliga frågor och svar

Hur länge håller en avloppsanläggning?

En infiltrationsanläggning eller markbädd renar avloppsvattnet tillräckligt bra i cirka 15-20 år. Det är lite beroende på hur man sköter om anläggningen och hur stor belastning (vattenmängd och föroreningar) som den utsätts för. Du behöver underhålla avloppsanläggningen löpande för att försäkra dig om att den renar avloppsvattnet tillräckligt bra under lång tid.

Ett minireningsverk renar normalt avloppsvattnet under en längre tidsperiod under förutsättning att ägaren sköter om reningsverket, att man har ett löpande underhåll och att man byter de delar som behöver bytas ut.

Kan jag lägga infiltrationen eller markbädden på en åker?

Det kan du göra men du ska vara uppmärksam på att det är direkt olämpligt att köra med tunga maskiner eller placera tunga saker över anläggningen. Om jorden packas alltför hårt riskerar funktionen i avloppsanläggningen att förstöras. Marken där avloppsanläggningen ligger ska därför inte brukas.

Det är viktigt att skydda luftningsrören så att anläggningen får syre under hela livslängden.

Jag har anlagt ett avlopp men glömde ansöka om tillstånd

Om du har wc och saknar tillstånd för din anläggning kommer du förmodligen behöva bygga om ditt avlopp.

Om din avloppsanläggning är byggd under de senaste åren kan det finnas en möjlighet att vi kan godta den i efterhand. Det finns en checklista på vår webbplats du kan gå igenom för att kontrollera din avloppsanläggning, skicka sedan in svaren till oss så gör vi en bedömning i det enskilda fallet. Det är också troligt att du måste betala en miljöstraffavgift till staten.

Jag är anser mig ha särskilda skäl som gör att jag inte kan uppdatera min anläggning. (Till exempel svårt sjuk eller hög ålder).

Vi ger sällan uppskov, men du kan alltid kontakta oss, vi fattar beslut i varje enskilt fall.

Jag håller på att sälja min fastighet, vad gör jag nu?

Meddela oss datum för överlåtelse och lämna den information du fått av oss till köparen, vi kommer att kontakta denna när vi ser att fastigheten bytt ägare.

Här kan du läsa om rening av avloppsvatten

Miljösamverkan östra Skaraborg

www.miljoskaraborg.se

Avloppsguiden - kunskapsbank om enskilda avlopp

www.avloppsguiden.se

Havs och vattenmyndigheten

www.havochvatten.se

Naturvårdsverket

www.naturvardsverket.se

Kontaktuppgifter till oss

Miljösamverkan östra Skaraborg

Kundtjänst 0500-49 36 30

E-post info@miljoskaraborg.se

Webbplats www.miljoskaraborg.se

VA-rådgivare, Alexander Spak

Telefon 0500-49 36 69

E-post alexander.spak@miljoskaraborg.se